

Sarajevo, 24. ožujka 2016.

Predavanje u cjelosti: Zašto je čovječanstvo potrebno Kristova Božanstva

Početak monoteističke religije i židovske i kršćanske i muslimanske leži u istome praocu, praocu Abrahamu. Ali sve zapravo kreće od Adama. Mi se danas u teologiji ne kompromitiramo s određenim idejama evolucionističke teorije. Danas je posve jasno da u prirodi svakog živog organizma, hajdemo to tako uvijetno reći, postoji usavršavanje. Sve žive vrste koje su evoluirale ostale su u istome rodu bilo pasa, bilo mačaka, bilo kopitara ili šapaša. Najveći problem je kako evolucijski objasniti čovjeka jer taj kvalitativni skok od nečovjeka do čovjeka naprosto je nemoguć. Onoga časa kada je Bog u čovjeka utisnuo dušu postao je slika Božja, tj. čovjek tijelom i dušom izdvojio se iznad svih stvorenih bića kako bi surađivao ni manje ni više nego sa svojim Tvorcem ili Kreatorom svega što postoji i što ga okružuje, a to je Bog.

Znači, utisnućem duše u čovjeka od Boga započela je povijest spasenja ljudskoga roda. Ako je duša božanskoga podrijetla to znači da je vječna, a to opet znači da je čovjek vječan jer po tijelu, kao i sve stvoreno, pripada ovome svijetu, ali po duši pripada nebeskom građaninu.

Bog je od kaosa načinio kosmos i to ne samo makrokosmos, nego i mikrokosmos. Adamov i Evin grijeh je taj što su dopustili da nered uđe u taj Božji stvoreni kosmos. Đavao je isprovocirao božanski stvoreni red nagovorom da čovjek može postati Bog. Zamislite da je netko od nas kadar ući u mravinjak ili košnicu pa uvjeriti pčelu radilicu da može biti matica. Ta božanska ostavština reda još se uvijek nazire u tome mikrokosmosu u kojemu svaka jedinka ima svoju ulogu pa zajedno savršeno čine skladnu cjelinu. Eto taj nagovor da svatko može biti matica, kralj, Bog jest iskonski nered koji se uvukao u čovjeka i došao do tako poražavajuće ljestvice da je bio na rubu uništenja, a to uništenje biblijski nazivamo potop.

Potop u Bibliji, ali i u Kuranu, slika je ponovnog uspostavljanja reda. Što Bog čini s potopom? Bog vraća svijet u početni kaos, tj. vode na zemlju. Na početku knjige Postanka čitamo kako je zemljom vladala voda i kako je Bog razdijelio vode od voda pa one koje su dolje povukle su se u oceane, a one koje su gore u oblake i tako je nastalo kopno (usp. Post 1-2). Sada, Bog potopom opet vraća taj prvotni kaos na zemlju po kojemu vode prekrivaju cijelo kopno i uništavaju sve živo osim Noe i njegove familije. (usp. Post 6-9). Ali, odmah poslije potopa Bog konstatira da s potopom nije promijenio ljudsko srce. Ipak, obećaje da, bez obzira na čovjekovu iskvarenost, više nikada neće uništiti zemlju. Ovo nazivamo Noinim

savezom ili bezuvjetnim savezom, a to znači: kakav god bio čovjek, Bog zbog njega neće uništiti svijet.

Već ovdje nailazimo na tzv. nužnost Božjeg pripuštenja, a to više nije opća kataklizmička kazna kao što se dogodilo u potopu, nego osobna kazna koju netko sam prouzrokuje svojim djelima koja su protu Božja. Ne zaboravimo, Bog je stvorio čovjeka na svoju sliku i čovjekov krajnji cilj je gledati Boga licem u lice u vječnosti. Ali, slika Božja u čovjeku koja je iskrivljena, oskvrnjena i nagrđena više nije prepoznatljiva. Zato je slijedio savez po kojem će se slika Božja u čovjeku ispraviti i po kojem se čovjek suobličiti slici Božjoj. U slici Abrahama predstavljen je idealni lik sluga Božjega koji u sebi njeguje bezuvjetno povjerenje u Boga. Znak Abrahamske vjere u Boga jest obrezanje. Savez s Abrahamom je savez obećanja i to svega onoga što je čovjek intimno sebi priželjkivao, prije svega potomstvo, zatim zemlju i konačno otkupljenje, a otkupljenje znači privilegij da čovjek može gledati Boga licem u lice, tj. da stvorenje može stati uz svoga Stvoritelja. Danas sve tri velike religije govore o Abrahamskoj vjeri. Abrahamska vjera je posvemašnje povjerenje u Boga. I onda kada ljudski elementi signaliziraju da se jalove svi ljudski planovi, abrahamska vjera znači povjerovati, ili kako to naziva sv. Pavao, *povjerovati nadom protiv svake nade* (usp. Rim 4,18).

Od Adama do Abrahama najintimnija čovjekova želja bila je postati sličan Bogu ili postati slika Božja. Međutim, ta iskonska želja da čovjek postane slika Božja postupno je izbljedjela, a čovjek se više ne nije identificirao s Bogom nego s lokalnim božanstvima kao što su ona egipatska ili kanaanska božanstva. Znači, do Mojsija, savez s Bogom bio je osoban. Sjetite se prvo smo imali Adama koji je stvoren na sliku Božju, zatim Jonu kao jedini primjer neiskvarenosti slike Božje i na koncu Abrahama kao uzor slike Božje. Sada kod Mojsija savez što ga Bog daje nije više upućen pojedincu nego cijelome narodu, da jedan cio narod bude primjer Božjeg naroda svim drugim narodima. Kada čitamo Knjigu Izlaska onda prepoznamo tu razliku u neobičnome Božjem obraćanju Mojsiju. Bog se obraća Mojsiju: *Ovako reci mome narodu* (usp. Izl 3-6). U čemu se sažimlju Božja obećanja? Možemo komotno reći da su sažeta u Deset Božjih zapovijedi. Prve tri su teološke u relaciji Bog - čovjek, tj. da je Bog jedini na nebu i na zemlji, da se ime Božje ne smije podcijeniti, uvrijediti i prezreti, da se dan Gospodnji mora obdržavati i poštivati. Ostalih sedam usredotočeni su na relaciji čovjek - čovjek, tj. da djeca moraju poštivati svoje roditelje; da ni jedan čovjek nema autorit oduzeti čovjeku život; da se odnos muškarca i žene trajno vezuje uz brak. Zapovijedi nadalje normiraju da je strogo zabranjeno oduzimati tuđe stvari, predmete, zemlju; da je strogo zabranjeno klevetati i svjedočiti lažno; da se stogo zabranjuje svako njegovanje osjećaja i to prije svega prema oženjenoj osobi i tuđem dobru.

Mojsijev zakon jest prvi opći zakon koji je Bog predao jednome narodu da on kao Božji narod bude uzor svim drugim narodima u odnosu prema Bogu i u odnosu prema čovjeku. Ovdje se po prvi put javlja ideja Kraljevstva Božjega na zemlji, tj. da onaj prvotni red koji je zacrtan u Božjem promislu bude ostvaren Božjom voljom, ali i čovjekovim slobodnim opredjeljenjem.

Mojsijev savez upotpunjenje je ili usavršavanje Abrahamova saveza po kojemu je Bog jedini autoritet u Izraelu. Međutim, u jednome trenutku izraelske povijesti, glavari 12 izraelskih plemena slobodno se opredjeljuje da od onoga teokratičnogaprijeđu u monarhistički sustav.Ovim se Izrael želio identificirati s ostalim narodima, tj. da Izrael nasljeđuje svoje susjede, a ne da susjedi nasljeđuju Izrael. U ovoj diskrepanciji Božjega plana i ljudske slobodne volje pojavila se izraelska monarhija ili kraljevstvo Izrael. Već prvi kralj Šaul pokazao se korumpiran pa ga je nasljedio novi kralj pod imenom David. David je također svojim potezima narušavao odnos s Bogom, ali se redovito kajao i tražio oprostjenje. Poslije Davida Izraelski kraljevi su bili sve sličniji susjednim kraljevima i po ponašanju i po apetitima. Korumpirani izraelski kraljevi zamjenili su Božji zakon svojim vlastitim pa se i narod poveo za njima. Stoga je prijetio pad božanskoga sustava koji je uspostavljen još u Abrahamu. Bog i njegov ugled postao je neprepoznatljiv. U to vrijeme jedina grupa koja je opominjala na devalvaciju Božjega zakona i ugleda u narodu bili su proroci. Proroci poput Izaije, Jeremije i Ezekijela nagovještali su skorašnju reformu po kojoj bi se Izrael ponovno vratio svome Bogu i po kojem bi Božji plan Kraljevstva Božjega na zemlji konačno bio ostvaren. Proroci najavljuju Babilonsko sužanjstvo. I zaista 586. god. prije Krista, velika sila s istoka, Babilon na čelu sa svojim kraljem Nabukdnecarom krenula je u pohod prema Izraelu. Nabukdnecar je osvojio Izrael, ušao u glavni grad Jeruzalem, zarobio kralja, porušio i zapalio cijeli grad uključujući i Božji hram ili Šekinah, tj. jedino Božje prebivalište na zemlji. Narod je zarobio i odveo ga sa sobom u sužanjstvo u Babilon. Narod se u sužanjstvu i dijaspori pokajao. Pošto je prošao svoje čišćenje, opet se vratio u svoju zemlju Izrael, ali ovoga puta bez kralja. Umjesto kralja odsada je Izraelom upravljalo svećenstvo. Očekivalo se da će svećenici biti najbolje rješenje da se uspostavi Kraljevstvo Božje na zemlji. U to vrijeme, proroci su i dalje bili Božji glasnici na zemlji. Činjenica da je svaki zemaljski pokušaj uspostave Božje pravde i kraljevstva na zemlji propao, rađa i duboku rezignaciju u izabranome narodu pa i među onima najpravednijima, da ni jedan čovjek nije u stanju sprovesti prvotni i ili onaj iskonski, orginalni, početni Božji plan. Čovjek to ne može bio je opći zaključak proroka, jer nema čovjeka na zemlji niti njegova podanika ili nasljednika koji bi bio kadar uspostaviti Kraljevstvo Božje na zemlji, a da ostane ne iskompromitiran, ne korumpiran. Ono što je Bog započeo s Adamom pokvarila

je Eva. Ono što je započeo s Abrahamom pokvarili su njegovi potomci u Egiptu. Ono što je započeo s Mojsijem pokvarili su njegovi nasljednici u obećanoj zemlji. Ono što je započeo s Davidom pokvarili su njegovi sinovi. Tko je sada dakle kadar provesti Božji plan do kraja. Odgovor je bio: samo Bog, samo Bog može uspostaviti svoj savršeni red i opće kraljevstvo na ovoj zemlji.

Iz zadnjeg pokušaja, a to je savez s kraljem Davidom, Bog najavljuje konačno ispunjenje u kojemu neće sudjelovati David ni njegovi sinovi prijestolonasljednici, nego Bog rehabilitira Davidovu lozu najavljujući da će iz njegove loze izići vladar koji će uspjeti uspostaviti pravednost i mir između Boga i ljudi. Ali ovoga puta to će biti Božji pomazanik ili Mešiaha ili Mesija, tj. netko tko će izravnim Božjim djelovanjem i posebnom vezom s Bogom uspostaviti to vjekovima pokušavano kraljevstvo Božje na zemlji. Ovo je i konačni ili završni Božji izbor. Njegova zadaća je prije svega uspostaviti Kraljevstvo Božje na zemlji, a to znači omogućiti svakome čovjeku da upozna svoga tvorca i jedinoga kralja, a to je Bog. Nadalje, njegova uloga je rehabilitirati ili otkupiti sve dosadašnje planove koje je čovjek trebao sprovesti, a zbog svoje grješne sklonosti nije. Grješnu sklonost je nemoguće ukloniti jer proizilazi iz ljudskog privilegija od strane Boga, a to je sloboda. Dakle, pomazanik Božji je taj koji će biti sposoban preuzeti na sebe sve ljudske krivnje i stim krivnjama stati pred Boga tražeći oprostjenje za sve.

Tko je onda Onaj koji će biti čovjek iz loze nekadašnjeg kralja Davida, a koji će biti toliko moćan da ispuni ono što je pokušavao uspostaviti Bog s čovjekom, preko židovskoga naroda, od početka svijeta? Čovjek to ne može, ali može Bogočovjek. Čovjek u kojemu je sva punina Božje milosti, tj. pravi Sin Božji.

Usporedimo Kristov dolazak s transplatacijom. Ovaj svijet je toliko bolovao da mu je jedina pomoć bila presađivanje duše i tijela i to ni manje ni više nego samoga Sina Božjega. Sin Božji dao je novo tijelo, novu dušu, novu krv, novi početak, ovome svijetu. Zato se kršćani smatraju i posinjenima od Boga preko Isusa Krista, jer ono što je bilo u Kristu, u proporcionalnoj mogućnosti, prenešeno je na kršćane. To ne znači da se čovjek opet ne može razboliti, ali kada se god razboli omogućuje mu se da od Sina dobije novu krv po kojoj će se oporaviti. Naravno, o transcendentnom je slučaju ovdje riječ. Bog želi vidjeti čovjeka sa sobom u vječnosti, a čovjek može gledati Boga samo i isključivo ukoliko je prava slika Božja. Iskrivljena slika, rekli smo, ne može prikazivati Boga, a Bog se u iskrivljenoj slici ne prepoznaje. Tu ozbiljanu čovjekovu manu da, krivim postupcima bilo mišlju, djelom ili propustom, olako može iskriviti sliku Božju fiksirao je Sin Božji po kojemu se slika Božja u čovjeku neprestano obnavlja. U ispovijedi grijeha i u slavljenju sakramenata čovjek obnavlja svoju sliku i

suobličuje se svome Bogu. Taj dar u teologiji nazivamo milost Božja koja omogućuje čovjeku kretanje u prostranstvima Božje prisutnosti.

Isus je u svome zemaljskome životu pokazao da nije kralj samo onaj koji je rođen u palači, nego i onaj koji se rodi u štalici, da nije uspješan onaj koji ima puno, nego onaj koji daje puno, da je za čovjeka najveće bogatstvo nenavezanost na materiju, da je čovjekov najveći privilegij taj što se može nazivati sinom i kćerkom Božjom, da je čovjekov najveći dar taj što mu Bog, u Sinu svome, oprašta grijeh.

U Velikome smo tjednu, u kojem se sjećamo Kristove žrtve za čovjeka. Velikom je cijenom Isus otkupio ovaj svijet, jer premda uzor čistoće, pravednosti i svetosti optužen je poput najvećeg nepravednika i ubijen poput najvećeg grješnika jer je preuzeo sve prošle i buduće ljudske opačine i nedjela i ponio ih na križ. Na križu kao u nekom nadnaravnome krematoriju spaljuje se svo ljudsko zlo, a čovjeku se daje uvijek iznova nova prilika da svojim životom proslavi Boga. Kristov križ briše ljudske opačine, Kristova smrt oprašta grijeh, a Kristovo uskrsnuće daje čovjeku milost da se ponovno i ponovno može nazivati djetetom Božjim.

Dakle, s Isusom je došlo kraljevstvo Božje po kojemu svaki čovjek, bez obzira na stalež, rasu i bilo koju pripadnost ili grijeh, krivnju ili dug prema Bogu i prema čovjeku može biti građanin neba i to po milosti Kristovoj, kojom grješnik svojom voljom i željom za dobrom svakodnevno fiksira svoju sliku u skladu s orginalom, tj. slikom Božjom. Slika se iskrivljuje grijehom, a ispravlja sakramentima koje je Krist predao Crkvi da se po njima čovjek prepoznaje kao sin i kćer Oca nebeskoga i da može očekivati vječno zajedništvo u nebeskome, trajnome, neprolaznome kraljevstvu.

D. T.